

WALINKIJE

DOOR

MIEN LABBERTON

ZE hadden reuze fijn Kerstfeest gevierd. Opa en Oma waren er, en als die er waren, dat merkte je meteen aan allerlei dingen. Dan zaten er verrassingen in hun koffers, dan hoorde je allerlei moppige verhalen van vader toen die klein was, dan waren er extra snoepjes en toetjes, dan was het in één woord „aldoor leuk”, zoals Bram het uitdrukte. Brammetje was een echt fuifnummertje — dus die kon het weten.

En nu zou je dus zo denken, dat Bram in de allerbeste stemming moest wezen. Dat hij zonder gemopper zijn eigen bed zou afhalen, alleen omdat hij wist dat Moeder dat graag had, en vooral als er door de logees tóch al extra veel werk was in huis. En dat hij vanzelfsprekend voor Oma naar boven zou lopen als die haar bril had vergeten en voor Opa vrolijk een brief zou posten, ook al was hij net met een spannend Indianenverhaal bezig. Dat hij ook niet aldoor zou harrewarren met Tom, die nu eenmaal twee jaar ouder was en dus méér mocht, en dat hij kleinen Harro niet zou plagen en de hond altijd op tijd goed zijn eten zou geven (want dat had hij op zich genomen!) en dat hij geen flauwe plagerijen zou verzinnen voor Truus, zijn oudste zuster, en haar vriendinnen, al vond hij die in zijn hart ook „flauwe nesten”, en nog minder voor Ali, hun dienstmeisje, die toch zo vaak zijn vuile modderlaarzen poetste en de rommel op zijn kamertje redderde, zónder mopperen, heus waar!

Maar als je dat allemaal denkt, heb je het mis.

„Wat onze Bram toch mankeert”, zei Vader tegen Opa, „dat begrijp ik niet. De jongen is net een oorworm. Ik denk dat er op school wat is geweest, vlak vóór de vacantie.”

„Nee, nee,” zei Opa. „Dat geloof ik niet. Met Kerstmis haperde er niets aan hem.”

Dat was waar. Met Kerstmis was hij de echte jolige Bram geweest. Jolig, en toch óók begrijpend, dat Kerstmis niet alleen een pretje, maar ook een feest van ernst en toewijding is. Zelf had hij stilletjes allerlei taferversiering gemaakt en hij had er zelfs heel goed tegen gekund, dat hij op Kerstmiddag met de gezelschapsspelletjes die ze toen deden, geen enkele maal gewonnen had. En dat had Opa toen juist zo fijn gevonden. Maar nú was Bram stil, gauw uit zijn humeur en vervelend plagerig. Wat hád hij toch?

De enige, die er iets van begreep, was Moeder. Maar ze zei niets. Moeders begrijpen nu eenmaal méér dan andere mensen. En het is fijn, wanneer Moeders óók begrijpen wanneer ze zwijgen moeten en hun jongens zélf hun eigen moeilijkheden moeten laten uitvechten. Heus niet alle moeders begrijpen dat.

Brams moeder had opgemerkt, hoe aan tafel Brams ogen soms opeens met een sombere blik bleven rusten op Gerrie, zijn tweelingzusje, waarop hij toch echt dol was, al zei hij natuurlijk wel vaak, dat je an meisjes toch niks had en dat het veel fijner zou zijn om een tweelingbroër te hebben.

Maar iedereen wist, dat Bram en Gerrie, ondanks kleine kibbelarijen, echte goeie kameraden waren, samen één, zoals je dat bij tweelingen hebt, en dat ze voor elkaar op zouden komen, waar dat maar nodig was. En zo begreep Moeder, dat het euvel niet op school zat, maar dat het iets te maken had met Gerrie.

Gerrie zelf scheen er niets van te merken. Ze was even teer en blond, als Bram stevig en donker was. Ze waren géén tweelingen, die op elkaar leken, deze twee. Bram was een kordate, gezonde kerel, met een grote mond zo af en toe, en hij had twee knuisten gauw klaar tot een duw of een stomp. Gerrie was een kindje, dat op moest passen. Oppassen voor natte voeten, oppassen voor ruwe noordoostenwind, op-

Nu zou je denken dat hij zonder gemopper zijn bed af zou halen.

passen voor te grote vermoedenissen. In November was ze nog pas weer érg ziek geweest, en dat was nóg te merken. Bram kon met stekelbaarsjes vangen in een sloot vallen, zonder daar iets kwaads van te ondervinden, Gerrie was al verkouden door een onverwachte regenbui. Dat was natuurlijk voor geen van tweeën prettig, maar het was nu eenmaal zo.

Het was 30 December geworden. Al dagen lang lag er een vraag op het puntje van Brams tong. Deze vraag :

„En nu mogen wij van 't jaar ook opblijven op oudejaarsavond, hé Moeder?”

Wie tien jaar was, die mocht op oudejaarsavond opblijven, net als de grote mensen. Dat was de regel zo in dit gezin. Als je 't niet kón en je ogen vielen dicht, nu, dat moest je zélf weten. Maar opblijven mocht je. Al vaak hadden Bram en Gerrie de verhalen gehoord van Truus, toen die voor het eerst opblijven mocht en die, toen de klok elf sloeg, „veel heil en zegen!” geroepen had, en van Tom, die op zijn eerste „lange” oudejaarsavond zoveel oliebollen gegeten had, dat hij de volgende dag ziek was. Wie tien jaar was, mocht opblijven. Maar verleden jaar, toen Bram en Gerrie in October tien waren geworden, was Bram zo dom geweest, net op Kerstmis griep te krijgen en op Oudejaar had hij nog koorts. Zo was er dus toen van opblijven voor hem geen sprake geweest, en toen Bram niet kon, had Gerrie ook niet gewild. „Niks leuk”, had ze gezegd, „zo half. Dan volgend jaar maar.”

Volgend jaar, dat was nu, Bram had al opgesneden op school: ik blijf van 't jaar op! Tot half één! Want om twintig minuten over twaalf kan je de Big Ben uit Londen horen slaan. Daar wachten wij altijd op. Dat dreunt gewoon door je kamer, jò. En al de boten fluiten, dat hoor je ook.” Waar hij eigenlijk het meest naar verlangde, dat zei hij er niet bij. Natuurlijk was het reuze, om op een uur dat je anders mafte als een marmot, Engelse klokken te horen en Rotterdamse boten en zo, maar het meest dacht hij aan wat Tom verleden jaar op Nieuwjaarsmorgen tegen hem gezegd had. Tom had gezegd: „Vader doet dat toch zo fijn. Net of je in de kerk bent, maar veel fijner natuurlijk, ik vind oudejaarsavond reuze.” Maar wát hij er nu eigenlijk zo „reuze” van vond, dat zei hij er niet bij.

Bram was dól op Vader. Op Moeder ook natuurlijk, maar weer heel anders. Vader was zijn vriend, zijn vertrouwde, zijn held. En wat Vader op de oudejaarsavond dan toch „zo fijn” deed, daar verlangde Bram de hele maand December al naar, al wist hij niet eens wat het was.

Het was gek, maar die vraag aan Moeder, die toch aldoor op het puntje van zijn tong lag, die kwam er toch niet overheen. Bram vroeg niets. Hij zei tegen zichzelf, dat hij toch eigenlijk niets hoéfte te vragen, want ze waren nu allebei elf, Gerrie en hij, en ze lagen geen van tweeën in bed, dus het sprak immers vanzelf? Maar dat niemand er ooit eens wat over zei, dat was toch helemaal niet leuk. Het was nu toch mórgen al?

Die avond aan tafel, aan het dessert, zei Opa:

„Ik heb toch zo iets moois in m'n Amerikaanse krant gelezen.”

„Vertel het ons dan, Opa,” zei Moeder. „We hebben best nog even tijd.”

Opa had vroeger zaken gedaan met New-Yorkse handelshuizen, en nog altijd las hij een Amerikaanse krant. Ze keken allemaal verwachtend naar hem op. Het was veel leuker wat uit een Amerikaanse krant te horen dan uit een Hollandse.

„Van Indianen?” vroeg Bram hoopvol. Zijn gezicht klaarde er van op, hoewel hij toch eigenlijk dacht, dat het wel over wat anders wezen zou. Maar Opa zei: „Ja, over Indianen. Over een paar Indiaanse kinderen.” Hij frommelde in zijn zak en trok er een stuk krant uit. „Weet je wat, ik zal proberen of ik het al lezende meteen vertalen kan. Ik kan het niet zo mooi vertellen als het hier beschreven staat.”

„In 't Amerikaans”, zei Bram.

„In 't Engels, jò”, verbeterde Tom. „Amerikanen praten Engels.”

„Vooruit nou maar, Opa.” Bram kon van Tom nooit veel verbetering hebben. „Hoe heetten ze?”

Opa vouwde het papier open, keek er nog eens even in en toen begon hij : „Van een jeugdigen held”, staat er boven.

„Op een kleine zendingspost in het verre westen werden twee Indiaanse kinderen binnengebracht, een jongen van een jaar of tien, en een meisje, dat wat jonger lijkt. Beide kinderen waren volkomen uitgeput en zwaar gewond. Na enige dagen verpleging was de toestand van het meisje in zoverre verbeterd, dat zij een geregeld verhaal kon doen over wat hen overkomen was. En het is een verhaal, dat zeker menig volwassene en menig Christen beschaamd zal doen peinzen over de vraag : zou ik ook zo gedaan hebben als deze Indiaanse jongen ? Zou ik ook tot zoveel liefde en moedsbetoon in staat zijn geweest, met opoffering van mijzelf ?

Het verhaal van het meisje luidt aldus : Er was een hevige strijd geweest tussen twee Indiaanse stammen. Als de Indianen niet zo weinig grondgebied meer hadden, zouden ze niet zo hoeven te vechten, zei het meisje er bij. Dan zou er plaats zijn voor allen. Nu kan er in een bepaalde streek maar één stam wonen. De stam der Crow-Indianen, waartoe de vader der beide kinderen hoorde, werd verslagen. De weinige overgebleven mannen werden gevangen meegevoerd, de zwaargewonden gedood, vrouwen en kinderen werden uit de hutten gehaald en meegenomen, om het zwaarste werk te doen en de vrouwen der overwinnaars te dienen. Hun hutten werden in brand gestoken.

Toen dit alles gebeurde, lag het kleine meisje ziek, op stro, achter in hun hut. Ze had moeraskoorts. Alleen lag ze daar en kon niet opstaan zonder te vallen, van zwakte. Zo hoorde ze het wild rumoer van de strijd, de woeste oorlogskreten der mannen. Ze was bang. Ze begreep, dat hun eigen stam slaags was geraakt met de stam die uit het Noordoosten kwam en die deze streek in bezit wilde nemen. Vader had er over gepraat. „Ze zijn sterker dan wij”, had hij gezegd, „de stam is groter en er zijn méér jonge, sterke mannen.” Dus wist de kleine Alundamnaje, wat er gebeuren ging.

Na de morgen had ze haar vader niet meer gezien, en haar broer was nog één keer binnengekomen en had de tweede pijlenkoker van de hutwand losgemaakt. „Wees niet bang”, had hij gezegd. Maar ze kon het niet helpen, ze was toch bang. Want hoe vaak had ze niet gehoord, dat zieke, zwakke

Tom die zóveel oliebollen gegeten had . . .

kinderen van een overwinnende stam niets goed hadden te verwachten ? Alleen de gezonden hebben waarde — was een algemeen erkende waarheid in deze streek. En terwijl ze daar lag, alléén, en wist dat haar vader Ischkote en haar broer Walinkije vochten om het behoud van hun stam en hun grond, verlangde de kleine Alundamnaje zo bitter erg naar haar moeder, die gestorven was, toen ze pas vijf jaar oud was.

Opeens, zo vertelde ze onder tranen die niet te bedwingen waren, opeens was het krijgsumoer en het geschreeuw veranderd. Doordringende kreten vlogen door de lucht op haar toe, kreten van overwinnaarsvreugde én kreten van angst en wanhoop. Ze wist wat het beduidde : de strijd was beslecht. Wie hadden gewonnen ? Toen ze aan haar vaders woorden dacht, werd haar angst hoe langer hoe groter. Leefde hij nog ? Of had een pijl hem getroffen, een tomahawk hem neergeveld ? En Walinkije, haar geliefde broer, hoe was zijn lot ? En zo ze al leefden, zou ze hen ooit terugzien ? Wat wachtte haar zelf ?

Ze probeerde zich op te richten om te vluchten, om snel als een wilde haas door het woest tumult heen weg te vluchten, de wildernis in, alles liever dan in handen van de vijanden te vallen, alles liever dan in de hut ziek gevonden en mee verbrand te worden — O Manitoe, o Geheimzinnige Grote Macht, heb erbarmen met een zwak en hulpeloos kind ! Zo bad ze, maar zich oprichten en weglopen kon ze niet. Haar benen weigerden haar te dragen, haar lichaam gloeide als vuur, van opwinding en van koorts en ze snikte van angst.

Opeens was een snelle schim de hut binnengevlogen. Hij hield de hand voor de mond, ten teken dat ze zwijgen moest. Op hetzelfde ogenblik hoorde ze vlammen knetteren, rook ze de damp van rook en vuur. De hutten werden in brand gestoken. Door de opening zag ze een stoet van krijgers die voorbijtrokken. In hun midden liepen gebonden Crow-mannen. Toen wist ze met zekerheid, wat er gebeurd was. Maar veel tijd om er over te denken had ze niet. Want met schrik én met vreugde zag ze, dat de snelle figuur, die de hut was binnengesnel, en die ze voor een vijand gehouden had, omdat hij de hoofdtooi droeg van de mannen van de vijandelijke stam, haar broer Walinkije was ! Hij wond een touw om haar heen, zoals buitgemaakte kinderen gebonden werden, als ze niet lopen wilden, en sloeg haar als een pak over zijn schouder. Zo droeg hij haar uit de brandende hut, door het rumoer heen, door de wild-hinnikende, opgedreven paarden heen. Bij de gebonden mannen zag Alundamnaje haar vader. Sombor staarde hij voor zich uit. Maar opeens flitste er iets over zijn gezicht : hij had zijn kinderen herkend, had Walinkije's hoofdtooi gezien en zijn list begrepen. Tegen donker zou de jongen trachten een veilig heenkomen te zoeken — tot die tijd moest hij proberen zo min mogelijk op te vallen.

Maar nóg was het geluk niet met hen.

Elke Indianenstam schildert het gezicht anders. Hoé diep Walinkije zich de hoofdtooi ook over het voorhoofd had getrokken — hij werd herkend. „Een Crow ! Die jongen daar is een Crow !” werd er geschreeuwd, en op hetzelfde ogenblik begon een wilde wedloop, vlogen er pijlen om hun hoofden en dachten ze niet anders dan de dood tegemoet te gaan. Maar Walinkije had jonge vlugge voeten en sterke spieren. Niet voor niets had hij in de vlakten gejaagd, de heuvels op en af gerend, zware vrachten van geschoten wild op zijn rug getorst.

Er waren pijlen die hem troffen — hij zette dóór. Er kwam een rivier die hem de weg versperde — hij zwom er over, en hield het zusje drijvende naast zich. De vervolging werd opgegeven — de overwinnaars hadden betere prooi dan een paar kinderen en hadden er het oversteken van de rivier niet voor over. Maar andere vijanden loerden aan de overkant. In de nacht was er het gehuil van wolven — ze maakten vuur van droog gras en Walinkije waakte bij de slapende Alundamnaje. Vier dagen en nachten trokken ze voort — de jongen plukte wilde vruchten en gaf ze het zusje te eten, hij schoot vogels en roosterde het zachte vlees voor haar. At hij zelf? Sliep hij zelf? Wie kan slapen, als aan alle kanten gevaren loeren, die je op een afstand houden moet? Op een nacht hoorde Alundamnaje een ongewoon geluid, hijgen en steunen en brommen, en met ontzetting zag ze Walinkije in gevecht met een halfwassen beer. Langs zijn schouder liep het bloed neer tot op zijn voeten. Maar toen de morgen kwam, tilde hij het zusje weer op zijn rug. „We gaan naar de post van de blanken”, zei hij, „naar de mannen van het Geloof aan den Groten Geest. Die zullen beter voor je zorgen dan ik het kan. Want mijn kracht raakt ten einde”.

De volgende dag, volkomen uitgeput, waren de kinderen op de Zendingpost aangekomen. Men hoopt, ook Walinkije in het leven te behouden, maar zeker is men daarvan nog niet.

Opa vouwde de krant dicht. Het bleef even stil aan tafel. „Liefde”, zei Moeder toen, „maakt je tot alles in staat, of je Indiaan of Christen bent. Dat is voor alle mensen gelijk. Ik dank je wel, Opa, voor dat verhaal.”

„Het is geen verhaal”, zei Bram, „’t is echt gebeurd.”

Nog diezelfde avond, vóórdat hij naar bed ging, kwam hij naar Moeder toe, die even alleen in de keuken was. „Hoor eens”, zei Bram, „ik snap wel, dat Gerrie tòch niet op mag blijven morgenavond, daar is ze nog veel te zwak voor, nou, dan wil ik liever ook maar niet”.

„Dat is flink van je”, zei Moeder. „Ik kom je zo nog even toedekken.” En toen ze dat een kwartiertje later deed, fluisterde ze een poosje aan zijn oor. Brams gezicht werd hoe langer hoe joliger „Tof! tof”, riep hij maar, ook zachtjes, omdat Gerrie al sliep.

Een jongen in pyama, een meisje in 'n vrolijk gebloemd peignoirtje kwamen binnen . . .

De volgende avond waren ze allemaal verbaasd, dat Bram, wél met een verlangende blik naar de sjoelbak, maar toch zonder protest om half acht, gelijk met Gerrie, naar boven trok. „Hij wil het jaar braaf eindigen”, zei Tom.

Maar om half twaalf, juist toen de spelletjes afgelopen waren en de appelbeignets bijna op, toen zei hij heel wat anders. Want toen de gangklok half sloeg, ging de kamerdeur open. En een jongen in pyama en een meisje in een vrolijk-gebloemd peignoirje kwamen stralend van pret naar binnen dansen. Vader wou de wenkbrauwen optrekken, maar Bram riep : „Moeder heeft het gezegd ! Moeder heeft het verzonnen !” en daarmee was alles in orde, en vergenoegd wipte Gerrie op Opa's knie.

En toen maakte Bram mee, wat Vader, volgens Tom, „zo fijn deed.” Een paar verzen las Vader voor. Bram begreep ze niet, maar toch vond hij het mooi. En toen begon vader te praten. „We hebben veel moeilijkheden gehad in dit jaar”, zei hij, „ziekte, en oom Piet is gestorven, en mijn salaris is verminderd. En er gebeuren overal in de wereld zoveel dingen die we niet begrijpen en verkeerd vinden en die ons pijn doen. Maar het voornameste hebben we niet verloren, en dat is dat we allemaal veel van elkaar houden, en dat we op God vertrouwen, óók al gaat alles anders dan wij wel zouden willen. Met deze drie dingen : moed om te doen wat we doen moeten, liefde voor elkander en vertrouwen op God, gaan we het Nieuwe Jaar weer in. Daar willen we nu samen van zingen, in de laatste minuten van het jaar.”

Toen ging Moeder voor de piano zitten. En Bram vond het fijn, dat hij het lied al een beetje kende. En de wijs ook.

*Wat de toekomst brengen moge,
Mij geleidt des Heeren hand,
Moedig sla ik dus de ogen
Naar het onbekende land . . .*

Bram zong niet mee. Maar hij vond het prettig naar de gezichten van Vader en Moeder en van Opa en Oma te kijken. En ook naar Tom en Truus en Gerrie. Een vredig blij gevoel van er bij te horen, bij allemaal hier en ook bij school en bij het hele leven, daalde in hem neer. En toen opeens : „Ting - ting - ting - ting . . . twaalf maal ging de slag van de klok, waar je anders nooit naar luisterde, door de kamer.

Eventjes was het heel, héél stil.

„Veel heil en zegen !”

„Veel geluk in 't nieuwe jaar !”

„Een goeð jaar '39, m'n jongen !”

Heel, héél anders was het, dat allemaal nú te zeggen en te horen, dan de volgende morgen, als het jaar al enige uren oud was !

„En nú als de wind naar boven, dat stelletje ! Een - twee - drie !”

En zó tevreden was Bram, dat hij hand aan hand met Gerrie, die al een echt bleekneusje begon te worden, naar boven trok, zonder meer aan bootfluiten of de Londense Big Ben te denken. Vóór die nog zijn zwaar geluid liet horen, sliep hij al als een roos.